

Amnézia

(az EU-ból beáramló „megismételhetetlen ingyenpénzbőség” ellentételei)

Most folyik az EU 2007-2013 közötti, hét évre szóló költségvetéséből juttatott támogatások felhasználásának értékelése. A 14 ezer milliárd forintot kitevő összeg valóban hatalmas, nagyjából egy éves költségvetési kiadásunknak felel meg. Felhasználása politikai és gazdasági viták tárgya. Az év elején, az Eötvös csoport konferenciáján Csaba akadémikus laikusokat elkápráztató módon tette fel a kérdést: ha egy adott évben a GDP 4,5 százalékának megfelelő támogatást kapunk az EU-tól, és 3 százalékos lesz a növekedés, akkor hová lesz az 1,5 százalékos különbözet? A Magyar Nemzet 2017. március 31-i számában két neves közgazdász, Róna Péter és Mellár Tamás hasonló aritmetikai mutatókkal szórakoztatják az olvasót: ha az EU-tól kapott támogatások a GDP hasonló, vagy nagyobb százalékát teszik ki, mint amekkora maga a növekedés, akkor ez a növekedés a külső támogatások nélkül valójában zéró vagy mínusz előjelű lenne. Vértés András, a GKI elnökeinek szavait a HVG idézi: „2007 és 2015 között 40 milliárd euró támogatásban részesült a magyar gazdaság, az EU-források nélkül a magyar hazai össztermék csökkent volna”. „Az uniós támogatások és a magyar befizetések szaldójaként 2010-től 2016-ig átlagosan és évente a GDP több mint 4 százalékára tehető ingyenes forráshoz jutott a magyar gazdaság. Ez megismételhetetlen ingyenpénzbőség...” – tódítja Farkas Zoltán a HVG-ben.¹

Ez a szemlélet bántóan egyoldalú. Az EU-tól kapott támogatásokkal szembe kell állítani azt, amit az EU – vállalatain keresztül – tőlünk kap. Először is, ami nyilvánvaló, számításba kell vennünk a nyugati vállalatok által kivitt („repatriált”) profitot. Ez tételesen kimutatható a fizetési mérlegből. Az EU 15-ökbe (azaz a fejlett EU-országokba) átutalt profit a GDP 3-4 százalékát teszi ki évente, tehát máris kiegyenlíti az EU-tól kapott támogatásaink nagy részét. Ugyancsak a nyugat-európai tagországok hazánkban működő vállalataihoz kapcsolódik egy bonyolult tétel. Az anyavállalat és leányvállalata között intenzív cserefolyamatok játszódnak le. Annak érdekében, hogy az itt működő leányvállalat csökkentse adóalapját, a központ a számára címzett szállítmányokat (mindenféle alkatrészt, anyagokat és szolgáltatásokat) „felülárazza”. Ugyanakkor az innen az anyavállalatnak szállított termékeket „alulárazzák”, s ily módon a leányvállalat pénzben kifejezett teljesítménye (bevétele) lecsökken. Ezt a hatást már csak szakértői számításokkal és becslésekkel lehet kimutatni. Amikor nagy áruházláncok, pl. a Tesco veszteséget mutat ki, amögött ilyen praktikákra kell gyanakodnunk. Könnyebben számbavehetők viszont a magyar kormány által a külföldi működőtőkének nyújtott bőkezű támogatások (ingyen telephely, foglalkoztatási támogatás, adókedvezmények, sőt, az első évekre adómentesség). Miközben a hazai kisvállalkozói szektor pártfogói ezt sérelmezik, Magyarországnak más országokkal kell versenyeznie azért, hogy a külföldi tőke hozzánk jöjjön.

Egyes közgazdászok a fejlett EU-tagállamokkal folytatott külkereskedelmünkben elszenvedett cserearány-veszteséget is ide számolják. (Ez a veszteség azért jelentkezik, mert a fejlettebb

¹ http://hvg.hu/gazdasag/201713__allamadossag__penzugyi_lazitas__luxuskoltekezes__felszallo_agban

ország export-struktúrája jövedelmezőbb.) Ennek támogatásként való figyelembe vétele azonban erősen vitatható, még akkor is, ha az érvelés megfontolandó: vámunió belül a kevésbé fejlett országoknak nincs lehetősége a védekezésre. Nem tekinthető viszont közgazdasági értelemben támogatásnak, hogy a nálunk működő külföldi vállalatok nagyjából harmadrésznyi munkabért fizetnek ki az anyaországihoz képest, bármennyire is irritáló ez a különbség. A külföldön munkát vállaló magyarok hazai átutalásai egyre nagyobb méreteket öltenek. Egyesek ezt is az EU-támogatások kategóriájába sorolják, én ettől idegenkedem. (Bár elismerem, bizonyos értelemben ez a tétel „pandantja” lehet a nálunk működő külföldi vállalatok profit-repatriálásának.)

Inkább politikai ízlés és vérmérséklet kérdése, de azért megemlítem, hogy sokan a külső adósságunkért fizetett kamatokat is a hitelező országok és bankok általunk történő támogatásának tekintik. (De mivel a kamat a hitel ára, ez már inkább a demagógia körébe tartozó érvelés, annak ellenére, hogy a „kamatrabszolgáság” emlegetése nem légbőlkapott fogalom.) Sokatmondó, sőt, perdöntő viszont Günther Oettinger német EU-biztos februári kijelentése, miszerint a németeknek megéri támogatni a kelet-európai országokat, mert a pénz nagy része az ő gazdaságukba csorog vissza.²

A néhány évvel ezelőtt lefolytatott közgazdász-viták során egyes, eléggé túlzó számítások szerint a tőlünk kiáramló jövedelem akár a hazai GDP egynegyedét is elérheti (!).³ De a mérsékelt kalkulációk is azt mutatták, hogy az eu-s támogatásoknak a két-háromszorosa megy ki az országból. Ennek ismeretében bizton megállapíthatjuk, hogy valójában mi támogatjuk az EU fejlett ipari országait, és nem ők minket. Egy újszülöttnek minden vicc új, tartja a mondás. Fent említett pályatársaim azonban már nem csecsemőkorúak.

Kiss Károly

(A Magyar Nemzet becsületére legyen mondva, hogy „kormánypropaganda ízű” írásomat április 15-i, húsvéti számában közölte. A szokásostól eltérően azonban az online kiadás már nem tartalmazta.)

Kiegészítés

A Nemzet fent említett, március 31-i számában *Róna Péter* még a külföldi vállalatok magyarországi tevékenységét is a nekünk nyújtott támogatások körébe sorolta. Cikkemben erre nem tértem ki, de mivel ezt egy vele készült újabb interjúban megismételte (Nemzet április 18), most reagálok rá. Ez a kijelentés döbbenetes és elfogadhatatlan. Azt sugallja, mintha a nagy külföldi cégek hazai leányvállalatai emberbaráti szándékkal jönnének

² HVG 2017 márc. 30: Felszálló ágban, Farkas Zoltán. Vagy:

http://mandiner.hu/cikk/20170228_nemet_eu_biztos_nemetorszag_haszonelvezoje_az_unios_tamogatásoknak

³ Lásd erről Pavics Lázár számításait: <https://www.youtube.com/watch?v=QJDREGi6JYs>

Magyarországra. Mintha ez nem egy kétoldalúan előnyös gazdasági kapcsolat lenne. Hogy nem szivességről van szó, azt jelzi a repatriált profit mennyisége, valamint az, hogy e nemzetközi nagyvállalatok üzleti eredményében jelentős szerepet játszik az a bevétel, melyhez kelet-európai leányvállalataik az olcsó helyi munkaerő révén jutnak. (Arról nem is beszélve, hogy a privatizálások idején pl. a hazai élelmiszeripar felvásárlása különösen nem filantróp megnyilvánulás volt részükről.)

Ha viszont e kijelentés mögött az áll, hogy Magyarország és a hasonló fejlettségű országok maguktól nem lennének képesek ilyen fejlett technológiák megteremtésére és működtetésére, és emiatt állandóan hálálkodniuk kellene, akkor messzemenő következtetésekre jutunk. Akkor pl. valahányszor az okostelefonunkhoz nyúlunk, vagy bekapcsoljuk a laptopunkat, meg kell köszönnünk Heisenbergnek, Bohrnak, Schrödingernek és tudós társaiknak, hogy a múlt század elején behatoltak az atomba. Ez helyén való is lenne. De kinek jutna eszébe levonni a felhasznált nemzeti termékből azt a jóléti növekményt, melyet ezen eszközök használatának köszönhetünk? (Hozzáteszem: ez Németországon, Dánián és Anglián kívül szinte minden más országra vonatkozna, nem csak Magyarországra.) Vagy kinek jutna eszébe kiszámítani (hát még levonni!), hogy a GDP hanyad-része tulajdonítható Alessandro Voltának, amiért kétszáz évvel ezelőtt a rézdrótra felfüggesztett, még friss békacomb rángatózásából az elektromosságra következtetett? Ily módon gondolkodva ahhoz is eljutnánk, hogy a magyarok – ha csak a saját képességükre lennének utalva – most egy lovaskocsira szerelt T-modell karosszériával „autóznának” – ugyanis a kocsi állítólag magyar találmány, a T-modell karosszériáját köztudomásúan egy magyar, Galamb József alkotta meg, viszont az Otto-motor német találmány. (De hogyan autóznának azok a nemzetek, melyek nevéhez sem a kocsi, sem a karosszéria, sem az Otto-motor feltalálása nem köthető?) Ezen az úton visszafelé eljutunk Zoltai Gusztáv néhány évvel ezelőtti emlékezetes megállapításához is, hogy a magyarok saját erejükből még mindig csak a honfoglalók turbános-bugyogós-kaftános viseletében, lovon ülve, hátukon íjjal és tegezzel, egyik kezükben szablyával, másik kezükben fütyülős barackpálinkás butykossal hadonásznak. És civilizációjukat a városépítő németeknek és a gazdaságot fejlesztő zsidóknak köszönhetik, és hogy a színmagyarok ehhez nem sokat tettek hozzá... Amiben – ismerjük el – sok igazság van; de ki itt a színmagyar?

Bp, 2017. április 21.

Kiss Károly

(mint tudjátok, tárgyilagosságban verhetetlen vagyok)